

Onderwerp: Reactie SUN Nederland internetconsultatie Social Climate Fund

Datum: 24 februari 2025

Geachte lezer,

Ondanks alle voorzieningen die Nederland rijk is, hebben sommige mensen toch urgente financiële problemen. SUN Nederland zet zich in voor deze mensen als zij nergens anders meer terecht kunnen. Door het oprichten en faciliteren van noodhulpbureaus, het innoveren van SUN-noodhulp, het agenderen van het onderwerp urgente noden en het makelen en schakelen van geld en goederen zorgt SUN Nederland er samen met lokale SUN-noodhulpbureaus, gemeenten, donateurs en hulp- en dienstverleners voor dat niemand meer tussen wal en schip hoeft te raken. Met een gift of renteloze lening voorkomen SUN-noodhulpbureaus veel persoonlijk leed, onnodige escalatie en maatschappelijke kosten én verbeteren zij kwaliteit van leven omdat een gift werkt als vangnet of springplank voor volwassenen en kinderen met urgente noden. SUN-noodhulp kan een situatie verzachten, stabiliseren of doorbreken. Vanuit die rol hebben wij ook met grote interesse kennisgenomen van de internetconsultatie over het Social Climate Fund en willen wij graag onze expertise op het gebied van urgente noden met u delen.

Als SUN Nederland onderstrepen wij de uitgangspunten van het Social Climate Fund, omdat wij in onze dagelijkse praktijk zien dat veel mensen moeite hebben met het betalen van de energierekening. Ook zien wij veel aanvragen met betrekking tot mobiliteit. Van de giften voor urgente noden die in 2024 zijn toegekend door SUN noodhulpbureaus, ging 13,25% van alle aanvragen naar giften voor mobiliteit. U kunt dan bijvoorbeeld denken aan de aanschaf van een (elektrische) fiets of een vergoeding voor het openbaar vervoer.

We zien daarom een hoge urgentie voor maatregelen die effectief de doelgroep kunnen bereiken en reageren daarom graag als volgt op de gedane voorstellen.

1. Naar welk voorstel, of welke combinatie van meerdere voorstellen, zou het geld uit het Social Climate Fund moeten gaan? Het is belangrijk dat de voorgestelde maatregelen en investeringen voldoen aan de eisen die het Social Climate Fund stelt.

Wat voor SUN Nederland voorop staat is dat de maatregelen daadwerkelijk effect hebben en de doelgroep bereiken. Algemene maatregelen die voor iedere inwoner toegankelijk zijn bereiken minder vaak de doelgroep. Een korting op een elektrische auto maakt bijvoorbeeld nog niet dat deze elektrische auto ook voor iedereen toegankelijk wordt. We willen hierbij een oproep doen om meer maatwerk toe te passen in de gekozen maatregelen die het bereik van de doelgroep vergroten. De voorgestelde maatregelen met betrekking tot het openbaar vervoer sluiten hier het best op aan, maar ook hier pleiten wij voor maatwerk. In de gebieden waar het openbaar vervoer minder toegankelijk is (vooral het buitengebied) wordt met deze maatregel op korte termijn de doelgroep niet bereikt. Hulp in de aanschaf van een (elektrische) fiets zou hier bijvoorbeeld meer passend kunnen zijn indien dit een volwaardig alternatief kan zijn. Net als gemeenten zouden ook SUN-noodhulpbureaus bij het alloceren van gelden een rol kunnen spelen.

2. Heeft u nog andere ideeën die helpen om de financiële gevolgen van de energie transitie voor huishoudens met weinig inkomen te verminderen?

SUN Nederland pleit ervoor dat compensatiegelden gericht zijn op doelmatigheid, om zo ook structureel te kunnen werken aan oplossingen. Een voorbeeld hiervan is dat eerder een gemeente en een noodhulpbureau hebben samengewerkt om de energietoeslag van €800,- euro niet in één keer over te maken maar in gespreide betalingen met als doel dat de compensatiegelden ook daadwerkelijk worden ingezet voor het doel waarvoor ze bestemd zijn. Meer informatie hierover leest u hier: <https://www.sunnederland.nl/actueel/aanpak-energiearmoede/>

SUN Nederland helpt graag mee met het toegankelijk en laagdrempelig maken van regelingen en het wegnemen van wantrouwen. Een goed voorbeeld van een toegankelijke regeling waar een SUN noodhulpbureau onderdeel van is geweest is het Crisisfonds in Zutphen. Daarnaast vermelden wij graag dat wij recent het Kennisdocument 'regelvrije budgetten' hebben gepubliceerd. Het document en het voorbeeld uit Zutphen leveren wij graag aan ter inspiratie voor het ontwikkelen van het beleid. De informatie vindt u via onderstaande links:

<https://www.sunnederland.nl/actueel/evaluatie-crisisfonds-zutphen/>
<https://www.sunnederland.nl/actueel/van-crisisfonds-naar-sun-zutphen-e-o/>
<https://www.sunnederland.nl/actueel/kennisdocument-regelvrije-budgetten/>

In een eerder stadium hebben we samen met Klimaatverbond Nederland, LSA Bewoners, Sterk uit Armoede, Buurkracht, TNO en RVO een rapport uitgebracht over energiearmoede en oplossingen die mensen met urgente noden zelf aanvragen op dit terrein. Het is ons advies om de aanbevelingen over te nemen:

<https://klimaatverbond.nl/wp-content/uploads/2023/05/20230525-Energie-en-armoede-Het-belang-van-het-borgen-van-de-stem-van-mensen-in-armoede.pdf>

3. Zijn er specifieke groepen of situaties die we onvoldoende bereiken met de voorgestelde plannen? Wat zouden we daaraan kunnen doen?

Iedereen in Nederland kan te maken krijgen met financiële tekorten. Toch is de kans in urgente nood te komen bijvoorbeeld door een te hoge energierekening groter bij de circa 540.000 mensen die in armoede leven en bij de 1,2 miljoen mensen die een inkomen hebben tot 25% boven de armoedegrens en geen financiële buffer hebben. Het gaat vaak om mensen met een uitkering, laag inkomen, een migratieachtergrond, éénuoudergezinnen, zzp'ers, werklozen en praktisch opgeleiden. Uit onze data blijkt dat alleenstaanden zonder kinderen daarbij de grootste groep mensen vormt in Nederland voor wie wordt aangeklopt bij een noodhulpbureau voor een gift of een renteloze lening. Mensen met financiële problemen kunnen via een hulp- of dienstverlener een aanvraag indienen voor een gift of renteloze lening als zij nergens anders meer terecht kunnen voor ondersteuning. De urgente noodsituaties van alleenstaanden vormen 64% van alle gedane aanvragen. Dit blijkt uit een analyse van de cijfers uit het Datadashboard Urgente Noden waarin SUN Nederland en 17 van de 35 noodhulpbureaus op landelijk niveau cijfers bijhouden over geboden noodhulp in Nederland. Zij moeten in hun eentje alle vaste lasten betalen. Voor deze groep geldt verder dat het moeilijker kan zijn om goed rond te komen, omdat zij niet in aanmerking komen voor bepaalde financiële tegemoetkomingen en regelingen voor meerpersoonshuishoudens (al dan niet met kinderen). Alleenstaanden lopen hierdoor dus toelages mis. Wij vragen daarom bij de uitwerking en uitvoering van de maatregelen om expliciet beleid toe te schrijven op deze doelgroep. Ook hier is vaak maatwerk in regelingen noodzakelijk, omdat er bijvoorbeeld vaak niet rekening wordt gehouden met de hogere last die zij dragen doordat ze alle rekeningen alleen moeten betalen. Denk hierbij niet aan alleen aan de kosten en de hoogte van de energierekening maar ook aan bijvoorbeeld de kosten van verzekeringen, internet en woonlasten etc.

Uit ervaringsverhalen weten we ook dat er veel mensen zijn die angst hebben om tegemoetkoming in de energielasten aan te vragen uit angst dat zij dit naderhand terug moeten betalen zoals ook mensen is overkomen bij het Toeslagenschandaal. In een door ons gehouden enquête onder noodhulpbureaus viel in het bijzonder de doelgroep ouderen op. Ons advies is om speciaal oog te hebben voor de redenen waarom mensen geen beroep doen op voorzieningen en de doelgroep ouderen.

Onderzoek van de universiteit Leiden heeft onlangs ook motieven van mensen met financiële problemen aan het licht gebracht: <https://www.universiteitleiden.nl/nieuws/2024/09/ik-hoef-die-toeslag-niet-meer-waarom-mensen-het-geld-waar-ze-recht-op-hebben-niet-aanvragen>

4. Welke suggesties of aanbevelingen heeft u nog voor wat betreft de uitvoerbaarheid van de voorgestelde plannen? Wat zou er eventueel aangepast moeten worden aan de plannen om deze wel of beter uitvoerbaar te maken?

Voor de uitvoerbaarheid van de plannen is het van belang dat de te ontwikkelen regelingen toegankelijk zijn voor de doelgroep. In de dagelijkse praktijk ervaren wij nog steeds veel onzekerheid bij mensen over het aanvragen van een regeling van de overheid als gevolg van onder andere het toeslagenschandaal. Het moet voor mensen duidelijk zijn voor wie de regeling bedoeld is en dat er geen kans is op bedragen die later terugbetaald moeten worden. Juist bij de doelgroep die het Social Climate Fund wil bereiken speelt deze angst voor terugbetalen een grotere rol. We zien dit bijvoorbeeld ook terug in de aanvragen voor de energietoeslag, die door een deel van de doelgroep niet is aangevraagd ook al was deze wel hard nodig. De landelijke trend dat steeds meer fysieke serviceloketten van gemeenten verdwijnen draagt hier niet aan bij. Dit is een maatschappelijk probleem dat breder speelt dan de doelstellingen van het Social Climate Fund maar is wel essentieel voor het bereiken van de doelgroep met de gekozen maatregelen. Projecten waarbij voorlichters direct met bewoners in contact staan en voorlichting geven door bijvoorbeeld in portiekflats adviesgesprekken te voeren, bleken effectief maar worden in veel gemeenten wegbezuinigd. zie bijvoorbeeld: <https://oost-online.nl/onbegrip-alom-over-stoppen-subsidie-fixbrigade/>

SUN Nederland is voorstander van direct contact met bewoners, ook via de inzet van ervaringswerkers.

5. Moeten we de nadruk leggen op het verminderen van de negatieve impact op kwetsbare groepen op korte of op lange termijn?

SUN Nederland blijft een toename zien in aanvragen met mensen met urgente noden. Maatregelen op korte termijn zijn daardoor noodzakelijk, omdat anders het aantal mensen met financiële problemen in Nederland alleen maar toe neemt en dit ook zorgt voor meer problemen op de lange termijn. Dit neemt niet weg dat maatregelen op de lange termijn ook nodig zijn. Wij zijn van mening dat de maatregelen vooral gekozen moeten worden op basis van de hoogste mate van doeltreffendheid voor de doelgroep.

Namens SUN Nederland dank ik u hartelijk voor de mogelijkheid om te reageren op de plannen voor het Social Climate Fund. Met belangstelling wachten wij de reactie op de internetconsultatie af en volgen wij de ontwikkeling van het Social Climate Fund. SUN Nederland stelt als landelijk kenniscentrum op het gebied van urgente noden, en daarvan afgeleid onderwerpen als armoede, schulden, kansengelijkheid en bestaanszekerheid graag haar expertise en data beschikbaar voor de uitwerking van het beleid. Hiervoor kunt u contact opnemen via onderstaande adres gegevens.

Met vriendelijke groet,

Nathalie Boerebach

directeur Stichting Urgente Noden Nederland
N.Boerebach@sunnederland.nl/ 06-51387989